

Spor Lisesi Öğrencilerinin Sporunu Bırakma Nedenlerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Ege Bölgesi Örneği)

Examining The Reasons for Sports Abandonment Among Sports High School Students (Ege Region Example)

*Tolga Şahin¹, Özkan Öz²

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Necatî Hekkon Spor Bilimler Enstitüsü, tolga.sahin@deu.edu.tr, 0000-0001-9594-4466

²Millî Eğitim Bakanlığı, Buca Atatürk Spor Lisesi, ozkanoz_88@hotmail.com, 0000-0002-1452-8418

ÖZET

Bu çalışma, Ege Bölgesi'nde dört spor lisesinde öğrenim gören 1246 öğrencinin sporu bırakma nedenlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Aydın, Manisa ve İzmir illerinde yapılan inceleme sonucunda, 135 öğrencinin sporu bıraktığı belirlenmiştir. Sporunu bırakan öğrencilere, Maden, Kuruç, Kocaekşi ve Arsan (2010) tarafından uyarlanmış olan "Sporu Bırakma Nedenleri Envanteri" ölçeği uygulanmıştır (Maden, Kuruç, Kocaekşi, & Arsan, 2010). Sporunu bırakma düzeyi, bağımsız gruplar t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile değerlendirilmiştir. Yaşa göre sporu bırakma nedenleri arasında "Spor Yaşantısı ve Antrenörle İlişkiler" boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). "Aile" boyutunda ise, 16 yaş ve altındaki öğrencilerin spor bırakma nedenlerinin, 17 yaş ve üzeri öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). "Akademik Başarı ve Okul Yaşantısı" boyutunda ise yaşa göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Spor lisesi öğrencilerinin annelerinin öğrenim durumu ile sporu bırakma arasında yapılan karşılaştırmalarda, spor yaşantısı ve antrenörle ilişkiler alt boyutunda, ortaokul ve altı öğrenimli annelere sahip öğrencilerin sporu bırakma skoru, lise ve üstü öğrenimli annelere sahip öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Aile ve akademik başarı boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlar, öğrencilerin sporu bırakma kararlarının yaş, aile faktörleri ve annelerin öğrenim durumu gibi çeşitli etmenlere bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Adolesan, Spor Lisesi, Sporunu bırakma.

ABSTRACT

This study aimed to identify the reasons for sports dropout among 1,246 students enrolled in four sports high schools in the Aegean region. Following an investigation in the provinces of Aydın, Manisa, and İzmir, it was determined that 135 students had discontinued sports. These students were administered the "Reasons for Sports Dropout Inventory," adapted by Maden, Kuruç, Kocaekşi, and Arsan (2010) (Maden, Kuruç, Kocaekşi, & Arsan, 2010). The level of sports dropout was assessed using independent samples t-test and One-Way Analysis of Variance (ANOVA). No significant differences were found in the "Sports Experience and Relationships with Coaches" dimension according to age ($p>0.05$). However, in the "Family" dimension, it was found that students aged 16 and younger had significantly higher dropout reasons compared to those aged 17 and older ($p<0.05$). No significant differences were found in the "Academic Success and School Life" dimension based on age ($p>0.05$). Comparisons between the education level of students' mothers and sports dropout revealed that students whose mothers had middle school or lower education levels scored significantly higher in the "Sports Experience and Relationships with Coaches" dimension compared to those whose mothers had a high school or higher education level ($p<0.05$). No statistically significant differences were found in the Family and Academic Success dimensions ($p>0.05$). These results suggest that the decision to quit sports may vary based on factors such as age, family dynamics, and the educational background of the students' mothers.

Keywords: Adolescent, Sports High School, Quitting sports.

Citation: Şahin, T., & Öz, Ö. (2024). Spor Lisesi Öğrencilerinin Sporunu Bırakma Nedenlerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Ege Bölgesi Örneği), *Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 6(3), 290-299.

Gönderme Tarihi/Received Date: 24.07.2024

Kabul Tarihi/Accepted Date: 27.08.2024

Yayınlanma Tarihi/Published Online: 30.09.2024

<https://doi.org/10.56639/jsar.1521668>

*Corresponding author:
tolga.sahin@deu.edu.tr

GİRİŞ

Spor, bedensel, zihinsel ve sosyal gelişime olumlu katkılar sağlar (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2013; World Health Organization, 2022; Talimciler, 2015). Genç nesillerin sağlıklı yaşam tarzlarını benimsemelerinde ve toplumun aktif bireyleri haline gelmelerinde olumlu yönde destekleyicidir (Menteş & Menteş, 2011). Spor, sağlığı korumak, kaybedilen sağlığı kazanmak ve meslek olarak yani para kazanmak amacıyla üç şekilde yapılabilir (Altındaş, 2009; Ekici vd., 2011). Toplumsal olarak spora katılımın artırılması, sağlıklı nesillerin ve zinde bir toplumun şekillenmesine imkân verebilir (Berkant & Hekimoğlu, 2021).

Bu nedenle spora katılımı destekleyici çalışmaların yanı sıra, mevcut durumda spor yapan bireylerin spordan uzaklaşmalarının da önüne geçerek sürdürülebilir hale hatta bir davranış haline getirilmesi önemlidir (Hume, 2013). Özellikle erken yaşlarda bu alışkanlığı kazandırmak, ülkelerin gelecekte sağlıklı nesillere ulaşması bakımından önemlidir. Günümüzde gençlerin fiziksel aktivite ve sporla ilişkisi, sağlık, sosyal uyum ve psikolojik denge gibi pek çok açıdan hayati bir rol oynamaktadır (Kayabaşı, 2015).

Sporun sürdürülebilirliğini sağlamak için sporcu ve spor adamlarının yetiştirilmesi önem arz etmektedir (Crane & Temple, 2015). Ancak spor yapan hatta sporu meslek olarak tercih eden bireylerin çeşitli nedenlerden ötürü sporu bıraktıkları görülmüştür (Vojvodic vd., 2020). Bu problem durumunu irdeleyen daha önce benzer bir çalışmaya rastlanmaması nedeni ile spor liselerinde öğrenim gören öğrencilerin sporu bırakma eğilimleri ve bu eğilimlerin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi amaçlı çalışma tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında, ege bölgesinde bulunan dört spor lisesi ve bu okullarda öğrenim gören 1246 öğrenci araştırma evreni olarak seçilmiştir (Foça Recep Kerman Spor Lisesi, 2022, Buca Atatürk Spor Lisesi, 2022, Aydın İncirliova Spor Lisesi, 2022). Bu öğrenci grubu, genellikle spor alanında üstün başarı sergileyen bireyler olarak tanımlanmaktadır. Yoğun antrenmanlar ve müsabakaların etkisiyle şekillenen etkili bir eğitim sürecinin sonucunda, bu öğrenciler yeteneklerini geliştirerek ulusal ve uluslararası düzeyde ülkelerini başarılı bir şekilde temsil edebilecek potansiyele sahip hale gelmektedirler. Ancak, bu grubunun sporu bırakma eğilimleri, uluslararası yarışmalarda ülkenin hedeflediği başarıyı

elde etme çabalarını gölgeleyen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Dilekçi, 2022). Gençlerin sporu neden bıraktıklarını anlamak, sporun genç yaşta terk edilmesine yol açan faktörleri anlamamızı sağlayarak gençlerin sporla ilişkilerini daha iyi kavramamıza ve sporu yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline getirmelerine yardımcı olacak stratejiler geliştirmemiz açısından büyük önem taşımaktadır.

Literatürde sporun gençlerin fiziksel ve ruhsal gelişimine olan etkileri incelenirken, sağlık, özsaygı, sosyal etkileşim gibi olumlu sonuçlar öne çıkmaktadır (İlhan & Taşkın, 2024; Türkiye'nin Gençleri Spor Alışkanlıkları, 2023). Bu etkenler arasında zaman kısıtlamaları, yaralanmalar, akademik baskılar, sosyal çevrenin etkisi ve motivasyon eksikliği yer almaktadır (Persson vd., 2020). Spor lisesi öğrencilerinin sporu neden bıraktıklarının araştırılması, bu faktörlerin bu özel grup üzerindeki etkisini daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir.

Bu araştırma gençlerin sporu bırakma nedenlerini anlayarak, sporun genç yaşlarda terk edilme eğilimini daha iyi kavramamıza bunun yanında bu eğilimi önlemeye yönelik stratejiler geliştirmemize imkân sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, spor lisesi öğrencilerinin genellikle başarılı sporcular olduğu ve neden spor hayatlarını sonlandırdıklarının incelenmesi, bu konuda daha derin bir anlayışa ulaşmamıza yardımcı olabilir. Bu da gelecekteki spor politikalarını daha etkili ve özgün hale getirmemize katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma da diğer araştırmalar gibi sınırlılıklar içermektedir. Öğrencilerin verdiği cevapların kişisel deneyimlere dayandığı hususu göz önünde bulundurulmalıdır; bu durum genelleme yapma imkânını kısıtlayabilir. Ek olarak, bu çalışma yalnızca Ege Bölgesi'nde yer alan spor liseleri öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir ve farklı bölgelerdeki dinamikleri yansıtmayabilir (Mili Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2022). Ancak, spor lisesi öğrencilerinin başarılı sporcular olarak kabul edilmesi ve neden sporu bıraktıklarının araştırılması, bu çalışmanın özgün ve önemli bir perspektif sunacağını öngörüldüğü unutulmamalıdır.

Bu araştırma giriş bölümünü takip eden literatür taraması, araştırma yöntemleri, bulguların analizi ve tartışması, sonuçlar ve öneriler olmak üzere toplamda beş temel bölümden oluşmaktadır. Temel hedefimiz, spor lisesi öğrencilerinin sporu bırakma nedenlerini daha iyi anlamak ve gençlerin sağlıklı yaşam tarzlarını sürdürebilmeleri için uygun stratejileri önermektir. Aynı zamanda, spor lisesi öğrencilerinin özellikle başarılı spor kariyerlerini neden sonlandırdıklarını anlamak, spor politikalarının şekillendirilmesine katkı sağlayabilir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu: Araştırmanın odaklandığı Ege Bölgesi'ndeki Spor Liselerinde öğrenim gören öğrenci sayısı, okulların resmî web sayfalarından elde edilen verilere dayalı olarak 1812 olarak hesaplanmıştır. Bu hesaplama, 0,95 güvenilirlikle $\pm 0,05$ 'lik farka göre hata payına göre örneklem sayısının 317 olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma süreci boyunca Aydın, Manisa ve İzmir illerinde bulunan toplam 1246 Spor Lisesi öğrencisi üzerinde tarama gerçekleştirilmiş ve sporu bırakma nedenlerini incelemek amacıyla 135 öğrencinin sporu bıraktığı tespit edilmiştir.

Evren ve Örneklem: Çalışma evrenini, Ege Bölgesindeki Spor Lisesi öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini belirlemek amacıyla çevrim içi örneklem hesaplama yöntemi (calculator.net) kullanılmıştır (Büyükoztürk, 2013). Araştırma kapsamında, spor faaliyetlerini sonlandırmış olan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 135 öğrenciye, çocukların sporu bırakma nedenlerini anlamak amacıyla Maden, Koruç, Kocaekşi ve Arsan (2010) tarafından uyarlanmış olan "Sporu Bırakma Nedenleri Envanteri" ölçeği uygulanmıştır. (Maden, Koruç, Kocaekşi, & Arsan, 2010)

Veri Toplama Teknikleri ve Araçları: Çalışmada veri toplama aracı olarak; araştırmacılar tarafından hazırlanan 25 soruluk kişisel bilgi formu ve geçerlik güvenirliği Maden, Koruç, Kocaekşi ve Arsan (2010) tarafından uyarlanan 24 maddelik "Sporu Bırakma Nedenleri Envanteri Ölçeği" kullanılmıştır (Maden, Koruç, Kocaekşi, & Arsan, 2010).

Sporu Bırakma Nedenleri Envanteri (SBNÖ): Çalışma grubunun sporu bırakma nedenlerini tespit etmek amacıyla 24 maddelik "Evet" veya "Hayır" şeklinde yanıtlanan sorulardan oluşmaktadır. Maden, Koruç, Kocaekşi ve Arsan (2010) tarafından uyarlanmıştır (Maden, Koruç, Kocaekşi, & Arsan, 2010). Ölçeğin kullanım izni e-posta yoluyla alınmıştır. Toplamda 24 madde içeren bu ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek amacıyla faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Analizde en yüksek olabilirlik (maximumlikelihood) yöntemi ve equamax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Faktör analizi sonucunda, ölçek maddeleri üç temel alt boyutta gruplandırılmıştır. Maden, Koruç, Kocaekşi ve Arsan (2010) tarafından uyarlanan orijinal ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı değeri 0,96 olarak belirlenmiştir (Maden, Koruç, Kocaekşi, & Arsan, 2010). Spor lisesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bu araştırmada, standartlaştırılmış öğelerle hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı (0,79), olarak bulunmuştur. Bu sonuç, ölçeğin iç tutarlılığının standartlaştırılmış öğelerle biraz daha etkili bir şekilde değerlendirildiğini göstermektedir. Elde edilen Cronbach Alfa katsayısı değeri 0,50 ile 0,80 aralığında olduğundan, güvenilirlik düzeyi orta olarak değerlendirilmektedir (Karaman, 2023). Bu bağlamda, araştırmanın Cronbach Alfa katsayısı değeri ölçeğin Spor lisesi öğrencilerinin cevaplarını makul bir güvenilirlikle ölçme yeteneğini yansıttığını göstermektedir. Araştırmanın veri seti, çok değişkenli analizler için elverişli olduğunu göstermektedir. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterliliği Testi sonucu, veri setinin çok değişkenli analizler için uygunluğunu değerlendirmek amacıyla kullanılan bir ölçüt olarak öne çıkmaktadır. Bu sonuç, veri setinin faktör analizi gibi çok değişkenli analizler için geçerli ve elverişli bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Bartlett's Sferisite Testi sonucu da oldukça önemlidir. Elde edilen düşük p değeri, değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını göstermektedir. Bu durum, faktör analizinin veri

setine uygulanabilirliğini güçlendirmektedir. Araştırma verilerinin değerlendirilmesi sonucunda elde edilen KMO değeri 0.636 olarak belirlenmiştir. Bu değer, örnekleme yeterliliği açısından kabul edilebilir bir düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Bartlett's Sferisite Testi sonucunda ise test istatistiği 921.802, serbestlik derecesi 276 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen düşük p değeri, değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstererek faktör analizinin veri setine uygulanabilirliğini teyit etmektedir. Araştırmada verilerinin değerlendirilmesinde istatistikî yöntem olarak; frekans, yüzde dağılımları, bağımsız gruplar için T-Testi ve bağımsız gruplar için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. T-Testi ve tek yönlü varyans analizinde; parametrik testin sayıltılarından varyansların eşitliği ilkesi esas alınmış, varyansların eşit olmaması durumunda "p" değeri anlamlılık düzeyinden küçük olsa bile gruplar arasında anlamlı bir farklılık aranmamıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi $\alpha=0,05$ olarak alınmıştır. Sonuç olarak, "Sporu Bırakma" durumu ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla veri setinin özelliklerine uygun olarak T-Testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Bu istatistiksel yöntemler, veri analizi sürecinde farklı değişkenlerin sporu bırakma durumu üzerindeki etkisini anlamak için etkili bir şekilde kullanılmıştır.

Bu çalışma, İzmir'deki Buca Atatürk Spor Lisesi ve Foça Recep Kerman Spor Lisesi, Aydın'daki İncirliova Spor Lisesi ve Manisa'daki Manisa Spor Lisesi olmak üzere dört farklı spor lisesinde aktif olarak öğrenim gören öğrencilere yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılım, sporu bıraktığını beyan eden ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden spor lisesi öğrencileri ile sınırlıdır. Veri toplama süreci, İzmir, Aydın ve Manisa'daki spor liselerinde öğrenim gören toplam 1812 öğrenci arasından sporu bıraktığı tespit edilen 135 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir (Foça Recep Kerman Spor Lisesi, 2022, Buca Atatürk Spor Lisesi, 2022, Aydın İncirliova Spor Lisesi, 2022 ve Manisa Spor Lisesi, 2022). Katılımcılara, araştırmanın amacı, gönüllülük ilkesi ve gizlilik esasları hakkında bilgi verilmiş ve onam formları imzalatılmıştır.

Verilerin Analizi: Verilerin analizi, SPSS istatistik paket programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin normalliği, çarpıklık ve basıklık test değerlerine dayanarak belirlenmiştir. Sporlu bırakma nedenleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi için, bağımsız değişkenlere göre bağımsız gruplar için T-Testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Bu çalışma, İzmir (Buca Atatürk Spor Lisesi, Foça Recep Kerman Spor Lisesi), Aydın (İncirliova Spor Lisesi) ve Manisa (Manisa Spor Lisesi) olmak üzere dört farklı spor lisesindeki aktif öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmaya, sporu bıraktığını beyan eden ve katılmayı gönüllü olarak kabul eden spor lisesi öğrencileri dahil edilmiştir. Veri toplama sürecinde, İzmir – Aydın- Manisa ilindeki spor liselerinde öğrenim gören 1812 öğrenci içinden sporu bırakmış 135 öğrencinin verileri toplanmıştır. Katılımcılara, araştırmanın amacı, gönüllülük ilkesi ve gizlilik esasları hakkında bilgi verilmiş ve onam formları imzalatılmıştır. Verilerin normalliği, çarpıklık ve basıklık test değerlerine dayanarak belirlenmiştir. Sporlu bırakma nedenleri arasındaki farklılıkların belirlenmesinde, bağımsız değişkenlere göre bağımsız gruplar için T-Testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

Araştırma Yayın Etiği: Çalışmanın etik onayı, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu'ndan, 07.12.2022 tarihinde ve 2022/39-20 karar no ile alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Araştırma Yapılan Spor Liselerinde Sporlu Bırakan Öğrencilerin Sınıf ve Cinsiyet Sayıları

İl	Kurum	Sınıf	Kadın			Erkek		
			Kayıtlı Öğrenci	Sporlu Bırakan Öğrenci	Bırakma Yüzdesi	Kayıtlı Öğrenci	Sporlu Bırakan Öğrenci	Bırakma Yüzdesi
İzmir	Atatürk Spor Lisesi	9	36	3	%8.3	61	6	%9.8
İzmir	Recep Kerman Spor Lisesi	9	0	-	%0	40	5	%12.5
Manisa	Manisa Spor Lisesi	9	8	1	%12.5	48	5	%10.4
Aydın	İncirliova Spor Lisesi	9	43	5	%11.6	74	1	%1.4
	9.Sınıf Toplam		87	9	%10.3	223	17	%7.6
İzmir	Atatürk Spor Lisesi	10	35	4	%11.4	60	6	%10
İzmir	Recep Kerman Spor Lisesi	10	0	-	%0	35	4	1%1.4
Manisa	Manisa Spor Lisesi	10	18	6	33.3	72	5	%6.9
Aydın	İncirliova Spor Lisesi	10	32	-	%0	62	4	%6.5
	10.Sınıf Toplam		85	10	%11.8	229	19	%8.3
İzmir	Atatürk Spor Lisesi	11	37	17	%45.95	45	8	1%7.7
İzmir	Recep Kerman Spor Lisesi	11	0	-	%0.00	43	3	6%9.98
Manisa	Manisa Spor Lisesi	11	12	4	%33.33	44	11	%25.00
Aydın	İncirliova Spor Lisesi	11	42	6	%14.29	76	2	2.63%
	11.Sınıf Toplam		91	27	%29.67	208	24	%11.54
İzmir	Atatürk Spor Lisesi	12	28	6	%21.43	33	8	%24.24
İzmir	Recep Kerman Spor Lisesi	12	0	-	%0.00	46	1	%2.17
Manisa	Manisa Spor Lisesi	12	13	3	%23.08	44	8	%18.18
Aydın	İncirliova Spor Lisesi	12	63	1	%1.59	31	2	%6.45
	12.Sınıf Toplam		195	10	%5.12	154	19	%12.33
Kadınlarda Sporlu Bırakma Aritmetik Ortalama						%14.22		
Erkeklerde Sporlu Bırakma Aritmetik Ortalama						%9.94		

Tablo 1'deki veriler, Ege Bölgesi'ndeki dört spor lisesinde (9., 10., 11. ve 12. sınıflar) kayıtlı olan kadın ve erkek öğrencilerin sporu bırakma durumlarını detaylı bir şekilde sunmaktadır. Her sınıf ve kurum için, kayıtlı öğrenci sayısı, sporu bırakan öğrenci sayısı ve bırakma yüzdesi belirtilmiştir.

Ayrıca, kadın ve erkek öğrencilerin sporu bırakma durumlarına ilişkin aritmetik ortalamalar da tabloda yer almaktadır. Tablodan çıkan sonuçlara göre, kadın öğrencilerin sporu bırakma oranı, erkek öğrencilere kıyasla daha yüksektir. Bu oran, 11. sınıfta en yüksek seviyeye ulaşırken, 12. sınıfta en düşük seviyeye inmektedir. Öte yandan, erkek öğrencilerin sporu bırakma oranı, 9. ve 10. sınıflarda benzer seviyededir. Ancak, 11. sınıfta bu oran en düşük seviyeye inerken, 12. sınıfta en yüksek seviyeye çıkmaktadır. Bu bulgular, sporu bırakma eğilimlerinin cinsiyete ve sınıf seviyesine göre değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

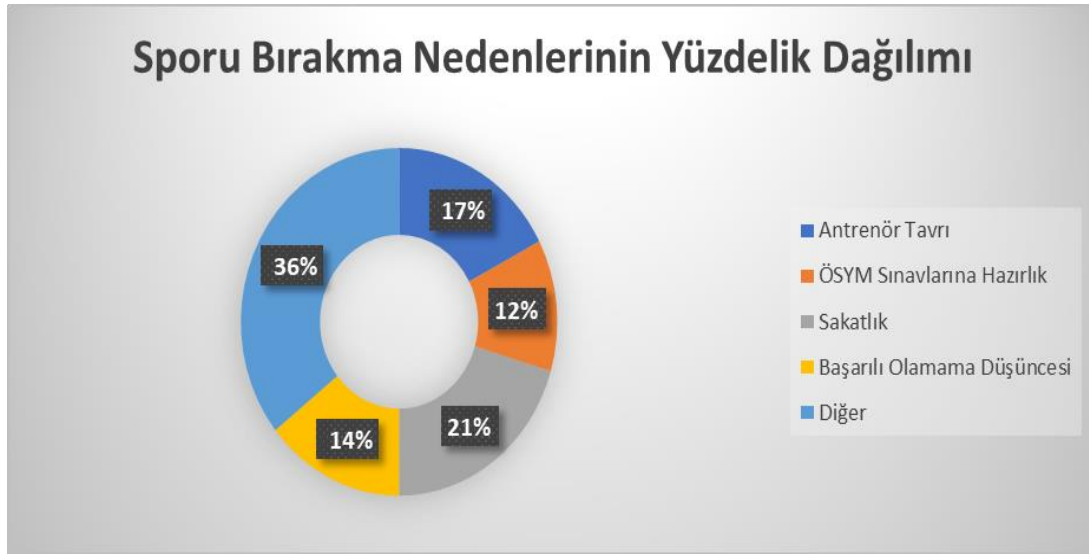
Tablo 2. Spor Lisesi Öğrencilerinin Sınıf ve Kurum Bazlı Spor Bırakma Oranları

İl	Kurum	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Aritmetik Ortalama
İzmir	Atatürk Spor Lisesi	%9.28	%10.53	%20.17	%15.73	%13.17
İzmir	Recep Kerman Spor Lisesi	%12.50	%11.43	%6.98	%2.17	%8.27
Manisa	Manisa Spor Lisesi	%10.71	%12.22	%26.79	%19.30	%17.50
Aydın	İncirliova Spor Lisesi	%4.27	%4.26	%6.78	%3.19	%4.62
	Genel Ortalama	%9.19	%9.36	%14.18	%10.09	%10.43

Tablo 2'de 'Spor lisesi öğrencilerinin sınıf ve kurum bazlı sporu bırakma oranları incelenmiştir. Söz konusu tabloya göre: Spor liselerinde okuyan öğrencilerin sınıf ve kurum bazlı sporu bırakma oranlarını içermektedir. Tabloda toplamda 4 sınıf seviyesi bulunmaktadır.

İzmir'deki Atatürk Spor Lisesi'nde, sporu bırakma oranları 9. sınıfta %9.28, 10. sınıfta %10.53, 11. sınıfta %20,17 ve 12. sınıfta %15,73 olarak tespit edilmiştir. Recep Kerman Spor Lisesi'nde ise, 9. sınıfta %12,50, 10. sınıfta %11,43, 11. sınıfta %6,98 ve 12. sınıfta %2,17 sporu bırakma oranları kaydedilmiştir. Manisa Spor Lisesi'nde ise, 9. sınıf öğrencileri arasında %10,71, 10. sınıf öğrencileri arasında %12,22, 11. sınıf öğrencileri arasında %26,79 ve 12. sınıf öğrencileri arasında %19,30 sporu bırakmıştır.

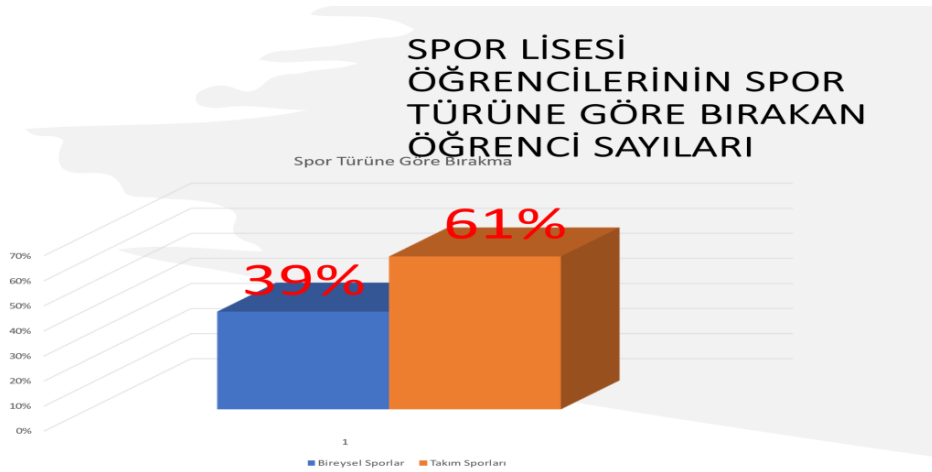
Aydın İncirliova Spor Lisesi'nde ise, 9. sınıfta %4,27, 10. sınıfta %4,26, 11. sınıfta %6,78 ve 12. sınıfta %3,19 sporu bırakma oranları kaydedilmiştir. Tablo verileri incelendiğinde, sporu bırakma oranlarının farklı iller ve kurumlar arasında değiştiği açıkça görülmektedir. Ek olarak, sporu bırakma oranlarının sınıf seviyelerine göre değiştiği saptanmıştır. Tablodaki verilerin ortalaması alındığında, 9. sınıfta %9,19, 10. sınıfta %9,36, 11. sınıfta %14,18 ve 12. sınıfta %10,09 sporu bırakma oranları hesaplanmıştır.

Şekil 1. Spor Bırakma Nedenlerinin Yüzdelerik Dağılımı

Çalışmaya katılan 135 öğrenciden 23'ü antrenör tavrı, 17'si ÖSYM sınavlarına hazırlık, 28'i sakatlık, 19'u başarılı olamama düşüncesi ve 48'i diğer nedenlerden dolayı spordan ayrılmıştır. Bulgulara göre, öğrencilerin sporu bırakma nedenlerinin yüzdelerik dağılımları şu şekildedir: "Antrenör Tavrı" (%17), "ÖSYM Sınavlarına Hazırlık" (%12), "Sakatlık" (%21), "Başarılı Olamama Düşüncesi" (%14) ve "Diğer" (%36). Bu bulgular, sporu bırakma eğilimlerinin çeşitli faktörlere bağlı olduğunu göstermektedir (Şekil 1).

Çalışma bulgularına göre, sporu bırakma durumu belirlenen 135 öğrencinin 52'si bireysel sporlarla, 83'ü ise takım sporlarıyla ilgilendiği tespit edilmiştir. Bu verilere göre, sporu bırakan spor lisesi öğrencilerinin %39'u bireysel sporlardan, %61'i ise takım sporlarından ayrılmıştır. Bu bulgular, öğrencilerin spor tercihlerinin ve sporu bırakma eğilimlerinin, spor türüne göre değişkenlik gösterdiğini göstermektedir (Şekil 2)

Şekil 2. Spor lisesi öğrencilerinin spor türüne göre sporu bırakma oranları

Tablo 3. Ölçek (S.B.N.Ö) Puanlarının Spor Lisesi Öğrencilerinin Yaşlarına Göre Spor Bırakma Nedenlerine Göre T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	n	' \bar{X} '±SS	f	p
Spor Yaşantısı ve Antrenörle İlişkiler	16 Yaş ve Altı	75	1,80 ±0,16	0,965	0,474
	17 Yaş ve Üzeri	60	1,78±0,21		
Aile	16 Yaş ve Altı	75	1,92±0,13	18,625	0,021
	17 Yaş ve Üzeri	60	1,97±0,86		
Akademik Başarı ve Okul Yaşantısı	16 Yaş ve Altı	75	1,78±0,22	0,051	0,330
	17 Yaş ve Üzeri	60	1,81±0,21		

Tablo 3, Spor Lisesi öğrencilerinin yaşlarına göre sporu bırakma nedenlerini karşılaştırmaktadır. Tabloda yer alan üç alt boyut, "Spor Yaşantısı ve Antrenörle İlişkiler", "Aile" ve "Akademik Başarı ve Okul Yaşantısı" olarak tanımlanmıştır.

"Spor Yaşantısı ve Antrenörle İlişkiler" boyutu incelendiğinde, 16 yaş ve altı öğrencilerin sporu bırakma nedenleri ' \bar{X} '±Ss değeri 1,80±0,16 iken, 17 yaş ve üzeri öğrencilerin sporu bırakma nedenleri ' \bar{X} '±SS değeri 1,78±0,21 olarak belirlenmiştir. İstatistiksel analiz sonucunda, yaşa göre sporu bırakma nedenleri arasında bu boyutta anlamlı bir farklılık olmadığı tespit ($p>0,05$).

"Aile" boyutuna göre ise, 16 yaş ve altı öğrencilerin sporu bırakma nedenleri ' \bar{X} '±SS değeri 1,92±0,13 iken, 17 yaş ve üzeri öğrencilerin sporu bırakma nedenleri ' \bar{X} '±SS değeri 1,97±0,86 olarak hesaplanmıştır. İstatistiksel analiz sonucunda, yaşa göre sporu bırakma nedenleri arasında bu boyutta anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu sonuçlar, 16 yaş ve altı öğrencilerin sporu bırakma nedenlerinin ailesel faktörlere bağlı olarak daha yüksek olduğunu göstermektedir.

"Akademik Başarı ve Okul Yaşantısı" boyutuna göre incelendiğinde, 16 yaş ve altı öğrencilerin sporu bırakma nedenleri ' \bar{X} '±Ss değeri 1,78±0,22 iken, 17 yaş ve üzeri öğrencilerin sporu bırakma nedenleri ' \bar{X} '±SS değeri 1,81±0,21 olarak bulunmuştur.

İstatistiksel analiz sonucunda, yaşa göre sporu bırakma nedenleri arasında bu boyutta anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 4. Ölçek (S.B.N.Ö) Puanlarının Spor Lisesi Öğrencilerinin Egzersize Devam Etme Durumları ile Spor Bırakma Nedenlerinin Alt Boyutlarına Göre T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Egzersize Devam Etme Durumu	n	' \bar{X} '±SS	f	p
Spor Yaşantısı ve Antrenörle İlişkiler	Evet	59	1,81±0,16	0,671	0,357
	Hayır	76	1,78±0,20		
Aile	Evet	59	1,95±0,11	0,454	0,007
	Hayır	76	1,94±0,12		
Akademik Başarı ve Okul Yaşantısı	Evet	59	1,79±0,18	5,16	0,849
	Hayır	76	1,79±0,23		

Tablo 4, Spor Lisesi öğrencilerinin egzersize devam etme durumlarına göre sporu bırakma nedenlerini ve bu nedenlerin alt boyutlarını karşılaştırmaktadır. Spor Yaşantısı ve Antrenörle İlişkiler boyutuna göre incelendiğinde, egzersize devam eden öğrencilerin ' \bar{X} '±SS değeri 1,81±0,16 iken, egzersize devam etmeyen öğrencilerin ' \bar{X} '±SS değeri 1,78±0,20 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, egzersize devam etme durumuna göre sporu bırakma nedenleri arasında bu boyutta anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Aile boyutuna göre, egzersize devam eden öğrencilerin ' \bar{X} '±SS değeri 1,95±0,11 iken, egzersize devam etmeyen öğrencilerin ' \bar{X} '±SS değeri 1,94±0,12 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, egzersize devam etme durumuna göre

sporu bırakma nedenleri arasında bu boyutta anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Bu sonuçlara göre, egzersize devam eden öğrencilerin sporu bırakma nedenlerinin ailesel faktörlere bağlı olarak daha düşük olduğu görülmektedir. Akademik Başarı ve Okul Yaşantısı boyutuna göre incelendiğinde, egzersize devam eden öğrencilerin ' $\bar{X}'\pm SS$ değeri $1,79\pm 0,18$ iken, egzersize devam etmeyen öğrencilerin ' $\bar{X}'\pm SS$ değeri $1,79\pm 0,23$ olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, egzersize devam etme durumuna göre sporu bırakma nedenleri arasında bu boyutta anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 5. Ölçek (S.B.N.Ö) Puanlarının Spor Lisesi Öğrencilerinin Anne Öğrenim Durumunun Spor Bırakmadaki Etkisinin Spor Bırakma Nedenlerinin Alt Boyutlarına Göre T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Öğrenim Durumu	N	' $\bar{X}'\pm SS$	f	p
Spor Yaşantısı ve Antrenörle İlişkiler	Ortaokul ve Altı	69	$1,82\pm 0,15$	2,276	0,030
	Lise ve Üstü	66	$1,75\pm 0,21$		
Aile	Ortaokul ve Altı	69	$1,96\pm 0,10$	6,145	0,160
	Lise ve Üstü	66	$1,93\pm 0,13$		
Akademik Başarı ve Okul Yaşantısı	Ortaokul ve Altı	69	$1,82\pm 0,21$	0,683	0,151
	Lise ve Üstü	66	$1,76\pm 0,21$		

Tablo 5, Spor Lisesi öğrencilerinin anne öğrenim durumlarının sporu bırakmaya etkisini, sporu bırakma nedenlerinin alt boyutlarına göre karşılaştırmaktadır. Alt boyutlar; spor yaşantısı ve antrenörle ilişkiler, aile, akademik başarı ve okul yaşantısıdır.

Tabloya göre, spor yaşantısı ve antrenörle ilişkiler alt boyutunda, ortaokul ve altı öğrenimli annelere sahip öğrencilerin sporu bırakma skoru, lise ve üstü öğrenimli annelere sahip öğrencilerin sporu bırakma skoruna göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde anlamlı farklılık vardır ($p<0,05$).

Aile alt boyutunda, ortaokul ve altı öğrenimli annelere sahip öğrencilerin sporu bırakma skoru, lise ve üstü öğrenimli annelere sahip öğrencilerin sporu bırakma skoruna göre daha yüksektir, ancak fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p> 0.05$).

Akademik başarı ve okul yaşantısı alt boyutunda, ortaokul ve altı öğrenimli annelere sahip öğrencilerin sporu bırakma skoru, lise ve üstü eğitimli annelere sahip öğrencilerin sporu bırakma skoruna göre daha yüksektir, ancak fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p> 0.05$).

Sonuç olarak, ortaokul ve altı öğrenimli annelere sahip Spor Lisesi öğrencilerinin sporu bırakma skoru, lise ve üstü öğrenimli annelere sahip öğrencilere göre spor yaşantısı ve antrenörle ilişkiler alt boyutunda daha yüksektir. Aile alt boyutunda ise ortaokul ve altı eğitimli annelere sahip öğrencilerin sporu bırakma skoru, lise ve üstü öğrenimli annelere sahip öğrencilere göre daha yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Akademik başarı ve okul yaşantısı alt boyutunda da fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p> 0.05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmanın temel amacı, Spor Lisesi öğrencilerinin sporu bırakma kararını etkileyen faktörleri derinlemesine incelemektir. Bu bağlamda, antrenörlerin yetersizliği, ailenin baskısı sonucu sporu bırakma ve bireysel tercihlere bağlı sporu bırakma gibi alt boyutlar üzerinde yoğunlaşmış, bu faktörlerin çeşitli demografik ve sosyoekonomik değişkenlerle olan ilişkileri de ayrıca ele alınmıştır. Bu bağlamda, elde edilecek sonuçlar, ilgili literatüre yeni bir perspektif sağlama potansiyeline sahiptir.

Çalışmanın sonucunda 9. sınıfta 26, 10. sınıfta 29, 11. sınıfta 51 ve 12. sınıfta 29 öğrenci olmak üzere toplamda 135 öğrencinin sporu bıraktığı tespit edilmiştir. Araştırma, sporu bıraktığı tespit edilen 135 öğrenciye uygulanmıştır (Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü İstatistik Bilgiler, 2023). Çalışmada Spor lisesi öğrencilerinin sporu bırakma oranı %10,43 olarak tespit edilmesine karşın, Pehlivan (2013)'ın yaptığı çalışmada genel liselere devam eden öğrencilerin %48,8'nin sporu bıraktığı görülmüştür (Pehlivan, 2013). Spor lisesi öğrencilerinin diğer öğretim statüsündeki liselere göre sporu daha az terk ettiğini göstermektedir. Öğrencilerin demografik özellikleri, spor geçmişleri ve motivasyonlarının sporu bırakma oranları üzerindeki çeşitli etkileri gösterilebilir. Her ne kadar Spor lisesi öğrencilerinin sporu bırakma oranları diğer gruba göre düşük olsa da bu öğrenci grubu, üstün sportif başarı beklentisiyle özel olarak seçilmiş bir grup öğrenciden oluşmasından dolayı, %10,4'lük oranın dahi ciddi bir endişe kaynağı olarak değerlendirilebilir.

Spor lisesi öğrencileri üzerinde yürütülen araştırmada, özellikle sporcu öğrencilerin kendi ilgi alanlarına ve hedeflerine göre spor yapmalarının, uzun vadeli katılımlarını olumlu yönde etkileyebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları, Schöler ve arkadaşlarının çalışmalarında içsel motivasyonun sporu bırakma eğilimini şekillendirmedeki rolünün benzer sonuçlarla desteklendiğini göstermektedir (Schöler vd., 2023). Her iki araştırmada, bireylerin içsel motivasyon düzeyinin uzun dönemli spor katılımını desteklemede önemli bir faktör olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 3, Spor Lisesi öğrencilerinin sporu bırakma nedenlerini yaş gruplarına göre karşılaştırmaktadır. Analiz sonuçlarına göre, "antrenörlerin yetersizliği, aile baskısı ve bireysel kararlar nedeniyle sporu bırakma nedenleri yaş gruplarından bağımsızdır. Hem erkek hem de kız öğrenciler, antrenör tavrı, ÖSYM sınavlarına hazırlık, sakatlık, başarılı olamama kaygısı ve diğer nedenler gibi faktörlerden benzer şekilde etkilendiği tespit edilmiştir.

Tablo verileri ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde, "Aile" boyutunda kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Ancak, kadınların sporu bırakma nedenlerinin aile ile ilgili faktörlere daha fazla bağlı olduğu görülmüştür. "Akademik Başarı ve Okul Yaşantısı" boyutunda ise kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark yoktur. Her iki cinsiyet de akademik başarı ve okul yaşantısı ile ilgili faktörlerden benzer şekilde etkilenmektedir. Sonuç olarak, Spor Lisesi öğrencileri arasında cinsiyete göre sporu bırakma nedenleri açısından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

2022 yılında Norveç'te yapılan bir çalışma ailenin çocuklar üzerinde sporla ilgili tutumların oluşmasında etkili olduğunu destekleyecek niteliktedir (Persson, Espedalen, Stefansen, & Stefansen, 2020). Bu iki ayrı sonucun farklılığının temelinde öğrenci grubunun homojenliği, örneklem büyüklüğü, veri toplama yöntemleri, kültürel farklılıklar, örneklem seçimi, araştırma metodolojisi gibi unsurların olabilir.

2023 yılında Litvanyalı atletizm sporcularının atletizmi bırakmaları üzerinde yapılan bir çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuş, farklı yaş ve cinsiyetlere göre sporu bırakma isteği arasında anlamlı farklar gözlemlenmediği ifade edilmiştir ($p>0.05$). Katılımcıların %26,67'si, %16,67'si ve %15'i sırasıyla bu kararın nedeni olarak antrenörlerle çatışmaları, sağlık sorunlarını ve psikolojik zorlukları belirtmişlerdir. Katılımcıların verdiği nedenlerle cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0.039$). Kadınlar genellikle başlıca neden olarak antrenörlerle anlaşmazlıkları belirtirken, erkekler fiziksel sağlık sorunlarını daha sık göstermiştir (Trumpa & Jokubauskas, 2023). Bu çalışmanın çıktıları ile Litvanyalı atletizm sporcularının sporu bırakma nedenlerini inceleyen çalışma çıktıları benzerliklerin yanı sıra farklılıklarda tespit edilmiştir. Antrenör tutumu, akademik başarısızlık kaygısı ve sağlık sorunlarının her iki grubun sporu bırakma kararlarını etkilediği görülmüştür. Sporcu kimliğinin disiplin ve antrenörle uyumlu gerekliliği gibi özellikleri, her iki grupta da sporu bırakma nedenlerinde benzerlik göstermektedir. İki çalışma arasındaki temel ayırım ise, cinsiyete dayalı nedenlerde görülmektedir. Spor Lisesi öğrencileri arasında cinsiyete göre ayrışma saptanmamışken, Litvanyalı atletizm sporcuları arasında cinsiyete göre farklı nedenler ortaya konmuştur.

Türkiye ve Litvanya'daki sporcular arasındaki sonuç farklılıkları, çeşitli faktörlere dayandırılabilir. Bu farklılığın temelinde kültürel ve toplumsal farklılıklar yer almaktadır. Her iki ülkedeki sporcu grupları arasındaki cinsiyet normları, toplumsal beklentiler ve sporla ilgili motivasyonların farklılık gösterdiği görülmektedir. Sporun toplumsal ve kültürel rolü, ülke özelliklerine göre değişebilir ve bu da sporcuların sporu bırakma nedenlerini etkileyebilir (Tunçkol, 2007). Ayrıca, sporun yapısal ve organizasyonel farklılıkları, sporcuların deneyimleri ve destek sistemleri de sonuç farklılıklarında etkili olabilir.

Sonuç: Bu araştırma, Ege Bölgesi'nde faaliyet gösteren dört Spor Lisesi'nde öğrenim gören toplam 1246 öğrencinin incelenmesiyle gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda, bu öğrenci grubundan 135'inin sporu bıraktığı ve sporu bırakma oranının %10,43 olduğu tespit edilmiştir. Bu yüksek oran, spor liselerinin özel eğitim modelinin sürdürülebilirliğine yönelik önemli bir risk teşkil etmektedir ve hem gelecekteki sportif başarıları hem de nitelikli spor öğretmenlerinin yetiştirilmesini tehlikeye atmaktadır.

Yapılan analizler, genç sporcuların sporu bırakma motivasyonlarını ve bu fenomeni etkileyen faktörleri anlamayı amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular, Spor Lisesi öğrencilerinin sporu bırakma eğilimini şekillendiren karmaşık faktörleri ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, antrenörlerin yetenek düzeyleri ve etkileri, öğrencilerin içsel motivasyon düzeyleri, bireysel karar alma süreçleri, aile faktörlerinin etkisi ve ikamet yerleri gibi etkenlerin belirgin bir rol oynadığı gözlemlenmiştir.

Çalışma bulguları ve neticesindeki önerileri bakımından, genç sporcuların sporu bırakma eğilimini daha iyi anlamayı ve sürdürülebilir katılımı desteklemeyi amaçlayan önemli bakış açıları sunmaktadır. Sporun bırakma bağlamında özellikle antrenörün etkisi ele alındığında, bazı öğrencilerin motivasyonlarının antrenör yetersizlikleri ile ilişkilendirildiği tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, antrenörlerin rehberlik, motivasyon ve teknik destek gibi faktörlerinin genç sporcuların spor yapma kararlarını ne derece etkileyebileceğini açıkça göstermektedir.

Bu bağlamda, antrenörlerin sahip olduğu donanımlar ve sporcularla kurdukları olumlu etkileşimlerin, sürdürülebilir spor katılımını destekleme açısından hayati bir öneme sahip olduğunu göstermektedir (Sarı & Köleli, 2020).

Sporu bırakma eğilimini azaltma ve sürekli katılımı teşvik etme amacıyla, antrenörlerin yetkinliklerinin yanı sıra pedagojik eğitim süreçlerine dahil edilmeleri önem arz etmektedir. Çocukların spor yaparken özel ihtiyaç ve özelliklerini anlamak, çocuklar için ilham verici ve onları motive etmeyi beceren antrenörler yetiştirerek, başarıyı arttırmak, bu alanda gerekli olan tüm eğitimlerin verilmesinin en büyük faydası olarak yansiyacaktır (Şirin vd., 2021). Dünyada gelişmiş ve sporda çocuk koruma politikalarını oluşturmuş ülkelerde olduğu gibi sporda çocuk koruma ile ilgili eğitim ve sertifikasyon sistemleri hayata geçirilmenin ve bu sertifikaya sahip olmayan antrenörlerin çocuklarla çalışmalarına engel olacak düzenlemelerin devlet eli ile yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, aşağıdaki çözüm önerilerinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Öneriler: Araştırma sonuçları, antrenörlerin yetkinliklerinin sporu bırakma kararları üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Antrenörlerin yetersizlikleri ve eksiklikleri, öğrencilerin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda:

- Spor eğitimi programlarına antrenörlerin pedagojik ve iletişim becerilerini geliştirmeyi hedefleyen modüller eklenmelidir.
- Sporda çocuk koruma ile ilgili eğitim ve sertifikasyon sistemleri hayata geçirilmelidir.
- Antrenörler için düzenli olarak seminerler, atölye çalışmaları ve eğitim etkinlikleri düzenlenmeli ve katılımları teşvik edilmelidir.
- Antrenör yetiştirme ve geliştirme kurumları kurularak, profesyonel gelişimlerine destek verilmelidir.
- Elde edilen veriler, içsel motivasyonun sporu bırakma eğilimi üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Veriler içsel motivasyonun, dışsal faktörlere göre genç sporcuların sporu sürdürme kararlarında etkili olduğunu göstermektedir.

Özellikle sporcu öğrencilerin, kendi ilgi alanlarına ve hedeflerine göre spor yapmalarının, uzun vadeli katılımlarını olumlu yönde etkileyebileceği sonucuna varılmıştır.

Bu araştırma aynı zamanda, öğrencilerin içsel motivasyon seviyeleri ve kişisel karar alma süreçlerinin, sporu bırakma eğilimini etkileyen diğer önemli faktörler olarak öne çıktığını göstermektedir. Elde edilen veriler, içsel motivasyonun, dışsal etkenlere göre genç sporcuların sporu sürdürme kararlarında etkili olduğunu göstermektedir. Sporcuların ilgi alanlarına ve hedeflerine uygun spor yapmalarının, uzun vadeli katılımlarını olumlu yönde etkileyebileceği sonucuna varılmıştır. Bu nedenle:

- Spor okulları ve kulüplerde sporcuların ilgi alanlarına ve hedeflerine uygun antrenman programları oluşturulmalıdır.
- Başarı hikayeleri ve rol modellerin düzenli olarak paylaşıldığı etkinlikler düzenlenmeli ve sporcuların motivasyonları artırılmalıdır.
- Sporcuların katılımını teşvik etmek için ödüllendirme sistemi ve motivasyon programları oluşturulmalıdır.

Aile faktörünün sporu bırakma üzerindeki etkisi belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Aile faktörünün etkisi incelendiğinde, özellikle annelerin eğitim seviyelerinin sporu bırakma üzerindeki etkisinin belirgin olduğu görülmüştür. Veriler, öğrenim yüksek seviyesi yüksek olan annelere sahip öğrencilerin sporu daha uzun süre sürdürdüğünü göstermektedir.

Ailelerin sporla olumlu tutumları, destekleyici rolleri ve rehberlikleri, genç sporcuların sporu bırakma eğilimini azaltma açısından belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Sporlu bakan Spor lisesi öğrencileri arasındaki farklılıklar incelendiğinde, aile faktörlerinin özellikle etkili olduğu gözlemlenmiştir. Veriler, ailesel destek, rehberlik ve olumlu etkileşimlerin sporu sürdürme isteğini artırdığını açıkça ortaya koymuştur. Özellikle 16 yaş altı öğrencilerde, ailesel faktörlerin sporu bırakma eğilimini daha fazla etkilediği görülmüştür. Özellikle annelerin eğitim seviyeleri, sporu bırakma eğilimlerini etkilemektedir. Bu nedenle:

- Milli Eğitim ve Spor Federasyonları iş birliğiyle, ailelere yönelik sporun önemi ve faydalarını anlatan kampanyalar düzenlenmelidir.
- Spor okullarında düzenli olarak ailelerle bilgilendirme toplantıları yapılmalı ve sporun gençler üzerindeki olumlu etkileri vurgulanmalıdır.
- Ailelere sporun desteklenmesi ve sporcu çocukların gereksinimlerine duyarlılıkla yaklaşmaları konusunda rehberlik materyalleri sunulmalıdır.

Yerleşim yeri faktörünün sporu bırakma eğilimleri üzerindeki etkisi de gözlemlenmiştir. Spor lisesi öğrencilerinin büyüdüğü yerleşim yerine göre sporu bırakmadaki etkisine bakıldığında sporu bırakma nedenlerinin alt boyutlarına göre İlçe ve altı yerleşim yerlerinde yetişen gençler ile şehir ve üstü yerleşim yerlerinde yetişen gençler arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu fark, ilçe ve altı yerleşim yerlerinde yetişen gençlerin spor yaşantısı ve antrenörleriyle ilişkilerini daha olumlu bir şekilde deneyimlediğini yansıtmaktadır.

İlçe ve altı yerleşim yerlerinde yetişen gençler ile şehir ve üstü yerleşim yerlerinde yetişen gençler arasındaki anlamlı fark, "Spor Yaşantısı ve Antrenörle İlişkiler" alt boyutunda daha düşük nüfuslu yerleşim yerlerinin genellikle daha yakın ve kişisel ilişkilere dayalı bir topluluk yapısına sahip olması nedeniyle ortaya çıktığını düşündürmektedir. Ayrıca, spor salonu imkanlarının bulunan ve Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü spor tesisleri kampüsünde yer alan Aydın İncirliova Spor Lisesi'nde sporu bırakma oranının en düşük seviyede (4,62) olduğu tespit edilmiştir.

Sayısal veriler, spor tesislerinin kalitesinin ve altyapısının genç sporcuların motivasyonunu ve sürekli katılımını olumlu yönde etkilediğini doğrulamıştır. Bununla birlikte, spor liseleri arasında en yüksek sporu bırakma oranına sahip olan Manisa Spor Lisesi (17,50) ile spor kulüplerinin nüfusa oransal yüzdeleri dağılımı (0,0216 oranıyla araştırma yapılan iller arasında en düşük oran) arasında bir ilişki olduğu belirlenmiştir (İstatistiklerle Gençlik, 2021, 2022). Bu durum, kulüpleşme oranının düşüklüğünün sporu bırakma eğilimi üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu göstermektedir. İlçe ve altı yerleşim yerlerinde gençlerin spor yaşantısı ve antrenörlerle ilişkileri daha olumlu bir şekilde deneyimlenmektedir. Bu bağlamda:

- Belediyeler ve yerel yönetimler, spor alanlarının ve tesislerinin inşası veya yenilenmesi için proje ve fon sağlamalıdır.
- Gençlerin spora kolay erişebilmesi için toplu taşıma sistemleriyle spor tesislerinin bağlantısı güçlendirilmelidir.
- Okullarda ve mahallelerde spor alanlarının oluşturulması ve spor etkinliklerinin düzenlenmesi teşvik edilmelidir.
- Spor tesislerinin kalitesinin genç sporcuların motivasyonu ve katılımı üzerinde önemli bir etkisi olduğu belirlenmiştir.
- Kamu ve özel sektör iş birliğiyle spor tesislerinin modernizasyonu ve altyapının güçlendirilmesi için projeler geliştirilmelidir.
- Gençlerin ve ailelerinin spor yapmalarını kolaylaştırmak için spor salonları ve parklar ücretsiz veya uygun fiyatlarla sunulmalıdır.
- Okullarda spor tesislerinin iyileştirilmesi ve çeşitlendirilmesi için öğrenci ve veli katılımı teşvik edilmelidir.
- Spor kulüpleşmesinin düşük olduğu bölgelerde, sporu bırakma oranı daha yüksek görünmektedir.
- Okullarda ve gençlik merkezlerinde spor kulüplerinin oluşturulması ve etkinliklerin düzenlenmesi teşvik edilmelidir.
- Spor kulüplerine maddi destek sağlayan teşvikler ve sponsorluklar oluşturulmalıdır.
- Üniversiteler ve yerel spor federasyonları, gençlerin spor kulüplerine katılımını artırmak için iş birliği yapmalıdır.
- Spor liselerinde antrenörlük staj uygulamaları sayesinde sporcuların niteliklerini artırmak ve sporu sürdürme isteğini güçlendirmek hedeflenebilir. Bu yaklaşımın yararları şunlar olabilir:
- Antrenörlük stajı, sporcuların yeteneklerini ve eksikliklerini tanıma fırsatı sunabilir.

- Antrenörlerin destek ve rehberliği, sporcuların içsel motivasyonlarını artırabilir.
- Sporcular arasında iş birliği ve ekip ruhunu güçlendirebilir.
- Antrenörler, sporcuların kişisel gelişimlerine odaklanmalarına yardımcı olabilir.
- Antrenörler, sporcuların motivasyonlarını korumalarına yardımcı olabilir.

Sonuç olarak, Spor Lisesi öğrencilerinin sporu bırakma eğilimleri, antrenör faktörleri, içsel motivasyon düzeyleri, aile etkileri, yaşadıkları yerleşim yeri ve spor tesisleri gibi bir dizi karmaşık etkenin etkileşimi sonucu şekillenmektedir. Bu faktörlerin genç sporcuların uzun vadeli katılımını nasıl etkilediği oldukça karmaşıktır. Spor bırakma eğilimini azaltmak ve sürekli katılımı teşvik etmek amacıyla, antrenörlerin yetkinlikleri, içsel motivasyonun desteklenmesi, ailelerin olumlu etkisi ve altyapının önemi gibi faktörler titizlikle göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

Kaynaklar

- Altındaş, M. E. (2009). *Türkiye de Açılan Spor Liselerinin Amaç Hedef ve Beklentilerinin Araştırılması*. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.
- Aydın İncirlioğlu Spor Lisesi. (2022). https://incirliovasporslisesi.meb.k12.tr/09/06/971626/okulumuz_hakkinda.html
- Berkant, H. G., & Hekimoğlu, E. (2021). Spor Lisesi Öğrencilerinin Eğitimde Karşılaştıkları Sorunlara ve Çözüm Önerilerine Yönelik Görüşleri. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 5(1), 79–96. <https://doi.org/10.32960/uead.879692>
- Buca Atatürk Spor Lisesi. (2022). https://izmirataturksporlisesi.meb.k12.tr/35/07/751952/okulumuz_hakkinda.html
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi, Ankara.
- Crane, J., & Temple, V. (2015). A systematic review of dropout from organized sport among children and youth. *European Physical Education Review*, 21(1), 114. <https://doi.org/10.1177/1356336X14555294>
- Dilekçi, U. (2022). *Spor Liselerinde Görev Yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Örgütsel Sinizmle Mesleki Tükenmişliklerinin Örgütsel Adanmışlıklarına Etkisinin İncelenmesi*, Dumlupınar Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kütahya.
- Ekici, Sümmani, A. Bayrakdar, & B. Hacıcaferoğlu. (2011) "Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumlarının değerlendirilmesi." *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 829-839.
- Foça Recep Kerman Spor Lisesi. (2022). https://focaspor.meb.k12.tr/35/10/763588/okulumuz_hakkinda.html
- Nestor, W. Sherman & Hume, D. (2013). Why Female Athletes Quit: Implications for Coach Education, *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 73(2), 8. <https://doi.org/10.1080/07303084.2002.10607744>
- İlhan, A., & Taşkın, C. (2024). Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek İle Fiziksel Aktivite Düzeylerini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *The Journal of Academic Social Science*, (98), 307-313.. <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.36790>
- İstatistiklerle Gençlik, 2021. (2022). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2021-45634>
- Karaman, M. (2023). Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizi: Kavramsal Bir Çalışma. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(1), 47–63. <https://doi.org/10.29131/uiibd.1279602>
- Kayabaşı A. (2015). *Adölesanlarda Spor Bırakma Nedenlerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Kahramanmaraş İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek lisan tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Maden, S., Kuruç, Z., Kocaekşi, S., Arsan, N. (2010). *Reasons of Sports Dropout for Children*. Poster Presentation, 11th International Sport Science Congress, Antalya, Turkey (10-12 November 2010).
- Manisa Spor Lisesi. (2022). https://manisasporlisesi.meb.k12.tr/45/01/969723/okulumuz_hakkinda.html
- Menteş, E., Mentş, B., & Karacabey, K. (2011). Adölesan dönemde obezite ve egzersiz. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 963-977.
- Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü İstatistik Bilgiler. (2023). <http://mtegm.meb.gov.tr/kurumlar/?s=kurumDetay&kk=751937>
- Müli Eğitim Bakanlığı.Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2022). <https://istatistik.meb.gov.tr/OzetlerKurumTuru/Index>
- Pehlivan, Z. (2013). Okullararası Spor Yarışmalarına Katılanların Spor Bırakma ve Devam Etme Nedenleri The Reasons of Dropout and Continuation to Sports of the Participants of Interschools Sports Competitions. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 24(3), 209–225.
- Persson, M., Espedalen, L. E., Stefansen, K., & Stefansen, A. S. (2020). Opting out of youth sports: how can we understand the social processes involved? *Sport, Education and Society*, 25(7), 842–854. <https://doi.org/10.1080/13573322.2019.1663811>
- Sarı, İ., & Köleli, N. Y. (2020). Antrenör Kaynaklı Destekleyici ve Kısıtlayıcı Gündüsel İklimin Sporcuların Tükenmişlik ve Ahlaki Karar Alma Tutumları İle İlişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 31(2), 69–82. <https://doi.org/10.17644/sbd.537450>
- Schüler, J., Wolff, W., & Duda, J. L. (2023). Intrinsic motivation in the context of sports. *In Sport and exercise psychology: theory and application* (pp. 171-192). Cham: Springer International Publishing.. https://doi.org/10.1007/978-3-031-03921-8_8
- Şirin, Y. E., Gürsoy, O., & Bahçivan, İ. (2021). Medya ve Antrenör-Sporcu Stres Kaynakları İle Sporcuların Zihinsel Dayanıklılıklarının İncelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 307–321. <https://doi.org/10.25307/jssr.977444>
- Talimciler, A. (2015). *Sporun Sosyolojisi Sosyolojinin Spor*. Bağlam Yayıncılık.
- Trumpa, E., & Jokubauskas, V. (2023). Prevalence and reasons for Lithuanian track and field athletes expressed desire to retire from athletics. *Rīga Stradiņš University International Student Conference 2023 "Health and Social Sciences" (RSU-ISC)*:

- March 27-28, 2023, Riga, Latvia: abstract book: health sciences/Rīga Stradiņš University. Rīga: Rīga Stradiņš University Student Union, 2023.
- Tunçkol, H. M. (2007). *Profesyonel futbolcuların futbolu bırakma yaşantılarını algılamaları üzerine bir araştırma*. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. (2013). <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkiye'nin Gençleri Spor Alışkanlıkları*. (2023). <https://tgsp.org.tr/tr/frontend/storage/documents/7x12eX0Koan3VZvFeOtaGA5cHkllz0vGB009Suo9.pdf>
- Vojvodic, M., Simovic, S., & Paspalj, D. (2020). Analysis of Causes Which Make Young People Quit Sports and Sport Activities. *Journal of Advances in Sports and Physical Education*, 3(9), 142–149. <https://doi.org/10.36348/jaspe.2020.v03i09.001>
- World Health Organization. (2022). https://www.who.int/health-topics/adolescent-health/#tab=tab_1